

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра економічної теорії

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з навчальної роботи,

проф. Гаврилюк С. В. _____

2013 р.

ПОЛІТИЧНА ЕКОНОМІЯ

РОБОЧА ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни

підготовки

бакалавр

(назва освітньо-кваліфікаційного рівня)

напряму

0305 – Економіка і підприємництво

(шифр і назва напряму)

спеціальності 6.030509 - Облік і аудит, 6.030508 - Фінанси і кредит,

6.030504 - Економіка підприємств

(шифр і назва спеціальності)

Робоча програма навчальної дисципліни «Політична економія» для студентів 1 курсу за напрямом підготовки 0305 «Економіка і підприємництво», спеціальністю 6.030509 - Облік і аудит, 6.030508 - Фінанси і кредит, 6.030504 - Економіка підприємств.

” ___ ” _____, 2013 р. - 27 с.

Розробники:

д.е.н., проф., завідувач кафедри економічної теорії _____ Стрішенець О.М.

Рецензент:

д.е.н., проф., завідувач кафедри фінансів та оподаткування _____ Карлін М.І.

Робоча програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри економічної теорії

протокол № 14 від 27 травня 2013 р.

Завідувач кафедри: _____ (Стрішенець О.М.)
(підпис) (прізвище, ініціали)

Робоча програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією інституту економіки та менеджменту

протокол № ___ від 5 червня 2013 р.

Голова науково-методичної комісії інституту _____ (Бегун С.І.)
(підпис) (прізвище, ініціали)

Робоча програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою університету

протокол № ___ від ___. _____. 2013 р.

Вступ

Програма навчальної дисципліни “Політична економія” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності «Облік і аудит», «Фінанси і кредит», «Економіка підприємств».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є формування системи економічних знань про суспільну форму виробництва, проблему ефективного використання обмежених економічних ресурсів, господарський вибір економічних суб’єктів та їх господарську поведінку.

Міждисциплінарні зв’язки: курс “Політична економія” вивчається у комплексі з вивченням таких дисциплін, як макроекономіка, мікроекономіка, історія економіки та економічної думки.

1. Опис навчальної дисципліни

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів - 4	Шифр і назва галузі знань - 0305 – Економіка і підприємництво	нормативна
	Шифр і назва напрямку підготовки - 6.030509 - Облік і аудит, 6.030508 - Фінанси і кредит, 6.030504 - Економіка підприємств	
Модулів - 2	Спеціальність – «Облік і аудит», «Фінанси і кредит», «Економіка підприємств»	Рік підготовки – 1
Змістових модулів – 2		Семестр – 1
ІНДЗ: є		Лекції - 44 год.
Загальна кількість годин - 144		Практичні (семінари) – 46 год.
Тижневих годин (для денної форми навчання):		Лабораторні ----- год.
Аудиторних - 4 самостійної роботи - 2 індивідуальної роботи - 2	Освітньо-кваліфікаційний рівень - бакалавр	Самостійна робота - 36 год.
		Індивідуальна робота - 36 год.
		Форма контролю: <u>іспит</u>

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни “Політична економія” є формування у студентів уявлення про системи економічних знань, про суспільну форму виробництва, проблему ефективного використання обмежених економічних ресурсів, господарський вибір економічних суб’єктів та їх господарську поведінку, основи ринкової економіки, вихованні ринкового економічного мислення студентів, засвоєнні ними основних економічних законів, принципів та категорій, виробленні вміння застосувати отримані знання на практиці; у формуванні системи знань з методології та методики мікро- (аналізу функціонування підприємства) і макроекономічного аналізу (аналізу стану національної економіки та її зовнішніх зв’язків).

Основними завданнями вивчення дисципліни “Політична економія” є:

- одержати систематичні, теоретичні знання в галузі економіки;
- засвоїти методологію економічних досліджень;
- виробити вміння здійснювати економічний аналіз та робити практичні висновки;
- опанувати загальні засади економічного життя суспільства;

- вивчити механізм дії економічних законів і принципів, використання їх людьми у господарській діяльності;
- з'ясувати роль економічної теорії у формуванні економічної політики та економічному регулюванні.

Після вивчення дисципліни студенти повинні:

знати :

- економічні категорії, принципи та закони;
- фактори зовнішнього і внутрішнього середовища, що впливають на ефективність господарської діяльності;
- роль політичної економії у формуванні економічної політики;
- роль економічної теорії у формуванні економічного регулювання;
- засади економічного життя суспільства;
- економічний аналіз;

вміти :

- робити економічний аналіз та практичні висновки;
- використовувати сучасні методи у формуванні економічного регулювання;
- аналізувати економічну культуру;
- застосовувати політичну економію у господарському житті суспільства.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль І.

ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

Тема 1. Загальнотеоретична дисципліна як наука

Економіка – основа життя людини і суспільства. Виробництво як процес: його технічна і суспільна сторони.

Економічні ресурси і фактори виробництва. Життєві блага або економічний продукт. Структура економічного продукту. Інвестиційні і споживчі блага в структурі продукту.

Позитивний аспект предмету політичної економії. Людина в економіці. Людські потреби і економічні відносини. Соціально-економічні відносини. Економічний зміст власності. Типи і форми власності. Організаційно-економічні відносини. Поділ і кооперація праці, організація і технологія суспільного виробництва.

Нормативний аспект предмету економічної теорії. Проблема економічного вибору і крива виробничих можливостей (крива трансформації). Об'єктивні основи розробки ефективної економічної політики.

Економічні категорії, закони і принципи та їх значення для пізнання економічних процесів і явищ. Визначення предмету економічної теорії (політичної економії) та його сторін. Функції політичної економії. Політична економія та економікс. Методи пізнання економічних явищ і процесів.

Тема 2. Економічні системи

Економіка і науково-технічний прогрес (НТП). Еволюційна і революційна форми НТП. Вплив НТП на зміст, продуктивну силу, інтенсивність і якість праці. Поняття

технологічного способу виробництва. Сучасна НТР та її вплив на спосіб виробництва. Доіндустріальний, індустріальний та постіндустріальний типи технологічного способу виробництва. Формування «інформаційного» суспільства і поява «нової економіки».

Поняття економічної системи та її елементів. Економічні категорії і закони розвитку економічних систем. Типи економічних систем, їх компаративний аналіз. Господарський кругообіг в економічній системі.

Ринкова економіка, її види і сучасні моделі. Планова (командно-адміністративна) економічна система та її моделі. Особливості економічної системи трансформаційного типу. Типи перехідних (транзитивних) економік. Еволюція економічних систем і проблеми становлення сучасної цивілізації та економічної єдності світу.

Тема 3. Товарний тип виробництва – основа ринкової економіки

Поняття, зовнішні ознаки і визначальні риси ринкової системи господарювання. Ринок як економічна категорія. Ринкова структура та інфраструктура.

Товарне виробництво як детермінанта ринкової економіки. Суть і причини виникнення товарного виробництва. Товарний і натуральний типи господарства та особливості їх взаємоз'язку на різних етапах еволюції економічних систем. Товарне господарство і командна (планова) економіка. Проблеми формування суб'єктів товарного виробництва за умов ринкової трансформації вітчизняної економіки: приватизація, реструктуризація і корпоратизація господарських структур.

Товар та його властивості. Економічний зміст категорії «товар». Корисність, або споживна вартість, як властивість товару. Мінова вартість, як властивість товару. Визначення економічної природи мінової вартості за концепцією витрат праці. Вартість і закон вартості товару. Визначення економічної природи мінової вартості за концепцією корисності. Поняття корисності блага. Цінність і закон спадної цінності товару.

Тема 4. Теорія грошей і грошового обігу

Закономірності виникнення і суть грошей. Походження і суть грошей за металістичною, номіналістичною, кількісною і товарною теоріями. Товарні і символічні гроші. Функції грошей та їх еволюція.

Система грошового обігу та еволюція її типів. Системи біметалізму та монометалізму. Етапи еволюції золотого монометалізму: золотомонетний, золотозливковий та золотодевізний стандарти. Сучасна система нерозмінних кредитних грошей.

Закон грошового обігу. Економічний зміст закону грошового обігу та інтерпретація його дії у «рівнянні обміну» І.Фішера. Рівняння М.Фрідмена. Розгорнутий вираз рівняння обміну і поняття грошового агрегату. Сучасна система грошових агрегатів. Визначення кількості готівкових грошей, необхідних для обігу. Поняття грошової мультиплікації. Визначення кількості грошей з врахуванням грошового мультиплікатора. Порушення дії закону грошового обігу: інфляція і дефляція.

Тема 5. Ціна і ринкова рівновага

Ціна товару. Визначення економічної природи ціни товару за трудовою теорією вартості і за теорією граничної корисності блага: компаративний аналіз. Сучасна маржиналістська версія економічної природи ціни товару.

Закон попиту. Характер залежності обсягів попиту на товар від коливань ринкової ціни. Парадокси Гіффена та Веблена. Функція попиту, її графіки та рівняння. Нецінові чинники та графічне відображення їх впливу на попит.

Закон пропозиції. Характер залежності обсягів пропозиції товару від коливань ринкової ціни. Функція пропозиції, її графіки та рівняння. Нецінові чинники пропозиції і графічне відображення їх впливу на пропозицію товару.

Еластичність попиту і пропозиції. Цінова еластичність попиту і методи її визначення.

Еластичність попиту від доходу. Перехресна еластичність. Цінова еластичність пропозиції. Роль часової протяжності ринкового періоду у визначенні коефіцієнту еластичності пропозиції товару.

Ціна ринкової рівноваги та механізм її досягнення. Поняття рівноважної ціни. Павутиноподібна модель забезпечення ринкової рівноваги. Причини та наслідки порушення ринкової рівноваги. Рівновага за умов монопольних і державних обмежень ринкового ціноутворення.

Ринковий механізм саморегулювання та його елементи. Принцип «невидимої руки» А.Сміта та сучасні тлумачення механізму його прояву. Графічний вираз моделі саморегульованого ринку. Модель регульованого ринку товарів.

Тема 6. Підприємництво та його суб'єкти

Підприємництво як економічна категорія і як метод господарювання. Суть, функції, форми і види підприємницької діяльності. Поняття бізнес-діяльності. Проблеми формування ефективної системи підприємництва в Україні.

Суб'єкти структури підприємництва: домашнє господарство, фірма (підприємство), держава.

Інфраструктурні суб'єкти економічної системи.

Тема 7. Підприємство як економічний агент бізнес-діяльності

Підприємство як первинна ланка економіки. Підприємство і фірма. Сучасна теорія фірми. Економічна та юридична самостійність підприємства. Поняття юридичної особи.

Види підприємств за формами власності. Приватні, колективні, державні, змішані та спільні підприємства. Сучасні проблеми формування багатокладної економіки в Україні.

Організаційно-правові форми підприємства. Одноосібне підприємство (власне діло). Підприємницьке товариство (спілка): повне товариство, товариство з обмеженою відповідальністю (лімітед) і командитне підприємницьке товариство. Корпорація (акціонерне товариство).

Форми організації корпоративних підприємств. Спільні риси та відмінності форм корпоративних об'єднань, що утворюються на основі горизонтальної і вертикальної інтеграції та диверсифікації виробництва.

Форми підприємств за рівнем концентрації і централізації виробництва. Великі, середні і малі підприємства: їх переваги та недоліки. Венчурні та лізингові фірми.

Управління підприємством. Менеджмент та маркетинг фірми. Управління системою трудових стосунків окремої фірми.

Тема 8. Інвестиційні ресурси підприємства

Пасиви підприємства. Суть, джерела і структура інвестиційних ресурсів підприємства.

Кругообіг і оборот інвестиційних ресурсів підприємства. Кругообіг капіталу, його суть, стадії і функції. Оборот капіталу: час і швидкість. Основні та оборотні засоби підприємства та особливості їх відшкодування. Амортизація. Норма амортизації.

Активи підприємства. Оборотні та необоротні активи. Суть і структура інвестицій. Валові і чисті інвестиції. Прямі та «портфельні» інвестиції. Реальні інвестиції.

Тема 9. Витрати і доходи підприємства

Поняття витрат підприємства: концепції визначення. Принцип альтернативності у визначенні економічної природи витрат підприємства. Поняття виробничих і реалізаційних витрат. Трансакційні витрати. Бухгалтерські (наявні) та економічні (імпліцитні) витрати. Зовнішні і внутрішні витрати. Постійні і змінні витрати: їх економічна природа та структура. Валові та середні значення витрат фірми. Поняття

граничних витрат.

Дохід підприємства та його форми. Валовий і чистий дохід. Звичайна, капітальна і дивідендна форми доходу фірми. Граничний дохід. Економічна природа прибутку фірми.

Ефективність підприємницької діяльності фірми: поняття та система показників. Рентабельність господарської діяльності фірми та методи її визначення. Коефіцієнти прибутковості та оборотності активів фірми. Формула Дюпона. Визначення ефективності підприємницької діяльності через стан біржових котирувань фондових цінних паперів фірми. Показники доходності акцій. Ризики емітента і інвестора.

Маржиналістська і біхевіористична концепції оцінки ефективності та кінцевої мети діяльності фірми.

Тема 10. Типи ринкових структур

Ринкова структура та критерії визначення її типів. Чотири моделі галузевих ринків та їх характерні ознаки.

Конкуренція як іманентна форма функціонування ринкової економіки. Досконала конкуренція як особливий тип ринкової структури. Графічне відображення моделі досконалої конкуренції. Чиста конкуренція та економічна ефективність.

Монополія у широкому розумінні. Умови, причини виникнення і форми монополії. Особливості функціонування моделі ринку чистої монополії. Рівень монопольної ринкової влади і система показників її оцінки. Необхідність антимонопольного регулювання.

Характерні ознаки монополістичної конкуренції і олігополії як форм недосконалої конкуренції.

Змістовий модуль II **ОСНОВИ МЕЗО-, МАКРО-, МЕГАЕКОНОМІЧНОГО** **АНАЛІЗУ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.**

Тема 11. Ринок праці і заробітна плата

Ринок праці, його суть та історичні умови виникнення. Робоча сила як товар.

Заробітна плата як ціна фактора праці. Концепція граничної продуктивності. Теорія людського капіталу. Ефект взаємозаміщення у визначенні ринкової ціни фактора праці.

Економічна рівновага та моделі ринку праці. Попит і пропозиція на ринках праці та чинники, що їх визначають. Конкурентна, моносонічна і профспілкова моделі ринку праці та особливості їх рівноважного функціонування. Випадок двосторонньої монополії на ринку праці.

Неповна зайнятість. Порушення рівноваги ринків праці і виникнення безробіття за марксистською, класичною і кейнсіанською теоріями.

Заробітна плата як форма факторного доходу. Суть, форми і системи заробітної плати як доходу на фактор праці.

Кількісні визначення заробітної плати. Номінальна і реальна заробітна плата. Індекс реальної заробітної плати. Мінімальна заробітна плата і прожитковий мінімум. Диференціація національних рівнів заробітної плати та чинники, що її визначають. Динаміка реальної заробітної плати і її вплив на продуктивність праці.

Тема 12. Ринок капіталів, підприємницький дохід і процент

Капітал як економічна категорія. Багатоваріантність трактувань суті капіталу в економічній науці. Фізична і грошова форми капіталу.

Ринок капіталу у формі ринку кредитних (інвестиційних) ресурсів. Закономірності виникнення ринку кредитних (інвестиційних) ресурсів. Капітал-власність і капітал-

функція. Процент і підприємницький дохід. Процент як ціна і як дохід на фактор капіталу. Норма процента.

Механізм функціонування ринку кредитних (інвестиційних) ресурсів. Попит і пропозиція на ринках кредитних ресурсів та чинники, що їх визначають. Умови рівноваги ринку кредитних (інвестиційних) ресурсів.

Вплив фактору часу на ринок інвестиційних ресурсів. Проблеми дисконтування грошових потоків. Визначення майбутньої і теперішньої вартості інвестицій.

Кредит як форма руху ринку капіталів. Комерційний і банківський кредит. Кредитно-банківська система. Центральний банк і комерційні банки. Видатки і доходи банків. Рентабельність банківського бізнесу. Небанківські кредитні установи. Проблеми формування ефективної кредитно-банківської системи в Україні.

Ринок капіталу у формі ринку цінних паперів. Закономірності виникнення ринку цінних паперів. Реальний і фіктивний капітал. Основні види цінних паперів. Первинний і вторинний ринки цінних паперів.

Фондова біржа як організований ринок фондових цінних паперів. Функції і операції фондової біржі. Механізм формування біржових курсів акцій і облігацій. Деривативні фондові цінні папери. Біржові індекси і методи аналізу буржової кон'юктури.

Тема 13. Ринок природних ресурсів і рента

Суть і специфіка ринку природних ресурсів. Рідкісність і невідтворюваність природних ресурсів та їх вплив на співвідношення попиту і пропозиції. Рента як ціна фактору природних ресурсів. Ціна землі. Умови рівноваги ринку природних ресурсів.

Рента як форма доходу на фактор природних ресурсів. Рента і орендна плата. Проблеми розподілу і використання рентного доходу.

Форми ренти. Земельна рента як форма економічної ренти. Поняття квазіренти. Диференціальна земельна рента та її варіанти. Рента в добувній промисловості і будівництві. Інфрамаржинальна рента.

Форми господарювання у сільськогосподарському виробництві країн з перехідною економікою. Приватновласницька спрямованість реформування організаційних форм господарювання. Основні види підприємницьких структур в сучасному сільському господарстві України. Агропромислова інтеграція та напрями її поглиблення.

Тема 14. Розподіл і перерозподіл факторних доходів

Первинний розподіл факторних доходів. Первинні доходи і оцінка ступеня рівномірності їх розподілу. Крива Лоренца. Коефіцієнт Джині.

Перерозподіл доходів. Необхідність перерозподілу суспільних благ і доходів. Критерії ефективності і справедливості у визначенні меж перерозподілу. Принцип Парето – оптимальності у перерозподілі доходів. Канали і механізм перерозподілу. Похідні доходи.

Споживання як кінцевий результат розподілу. Кінцеві доходи населення і бюджет сім'ї. Економічний зміст категорії «національне споживання». Єдність фізіологічних, економічних, соціальних і духовних аспектів у визначенні рівня добробуту. Закон Енгеля і його роль у визначенні межі бідності. Необхідність та шляхи подолання бідності в Україні.

Тема 15. Національний суспільний продукт

Сукупний продукт нації і проблема його оцінки. Повна (сукупна) вартість національного продукту. Вартість проміжного і кінцевого продукту. Проблема повторного рахунку. Додана вартість суспільного продукту. Суть системи національних рахунків.

Валовий внутрішній, валовий національний продукт, валовий національний дохід, чистий національний дохід, національний дохід, їх економічний зміст.

Поняття національного багатства та його основні структурні компоненти.

Ефективність виробництва національного продукту і система її показників. Поняття соціально-економічної ефективності.

Тема 16. Динаміка національної економіки

Поняття і типи динаміки національної економіки. Зміст економічного зростання та економічної стагнації. Економіко-екологічні проблеми гіпертрофованого економічного зростання.

Система показників динаміки національної економіки. Фактори капіталу, праці і технічного прогресу в динаміці національного продукту. Поняття виробничої функції. Фактори споживання, заощадження та інвестування в динаміці національного продукту. Акселератор економічного зростання.

Тема 17. Нестабільність і рівновага національної економіки

Загальні уявлення про рівновагу національної економіки та її нестабільність. Суспільне відтворення та його типи і господарський кругообіг.

Нестабільність національної економіки і циклічний характер економічного розвитку. Причини економічної циклічності. Цикл ділової активності та його фази. Механізм циклічного розвитку економіки. Концепція «довгих хвиль» в економіці.

Загальні уявлення про рівновагу національної економіки. Моделі господарського кругообігу Ф.Кене, Ж.Б.Сея і К.Маркса.

Тема 18. Регулювання національної економіки

Роль та місце держави в національному регулюванні. Історичні віхи становлення державного впливу. Державні функції та методи впливу. Фінанси, їх класифікації та особливості.

Державний бюджет і його основні форми. Видатки та доходи державного бюджету. Вплив дефіциту бюджету і державного боргу на національну економіку. Управління бюджетним дефіцитом.

Податки, їх різновиди. Крива Лаффера, її суть. Фінансово – бюджетне регулювання. Грошово-кредитна система, її зміст. Центральний банк, комерційні банки і небанківські кредитні установи. Зміст, цілі, методи та інструменти монетарної (грошово-кредитної) політики.

Класична і кейнсіанська теорії попиту на гроші. Моделі пропозиції грошей. Рівновага грошового ринку.

Інструменти грошово-кредитної політики. Передавальний механізм та ефективність монетарної політики. Особливості соціальної політики.

Тема 19. Світове господарство та його глобалізація

Закономірності формування і розвитку світового господарства. Економічна суть світового господарства та закономірності його становлення. Інтернаціоналізація економіки і міжнародний поділ праці. Міжнародна економічна інтеграція, її форми та етапи. Європейський Союз.

Оцінка результатів зовнішньоекономічної діяльності. Поняття та система показників ефективності зовнішньоекономічної діяльності. Торговельний баланс країни. Платіжний баланс та його структура.

Глобалізація світогосподарських зв'язків. Поняття та форми прояву глобалізації світового господарства. Країни «центру» та країни «периферії» глобалізованого світу – проблеми взаємовідносин між ними. Проблеми входження економіки України до системи глобалізованого світового господарства.

Тема 20. Міжнародна торгівля і світовий ринок

Міжнародний поділ праці, його суть та чинники. Зовнішня торгівля, її фактори та показники. Огляд теорій міжнародної торгівлі. Світовий ринок. Закономірності формування, суть і структура сучасного світового ринку. Ціни світового ринку: основні концепції і система.

Державне і міждержавне регулювання міжнародної торгівлі. Зовнішньоторговельний мультиплікатор. Визначення напрямів зовнішньоекономічної політики у залежності від динаміки мультиплікції експорту та імпорту. Всесвітня торгівельна організація та основні напрями і методи її діяльності.

Тема 21. Міжнародна валютна система

Валютні відносини і валютні системи. Національна валютна система. Світова валютна система та етапи її розвитку. Система золотого стандарту. Бреттон-Вудська валютна система. Ямайська валютна система і особливості її еволюцій в сучасних умовах. Поняття валютних курсів. Валютні ринки, їх функції і операції.

4. Структура навчальної дисципліни

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	Усього	у тому числі					
		Лек.	Практ. (Семін.)	Лаб.	Інд.	Сам. роб.	Контр. роб.
1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовий модуль 1. ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ							
Тема 1. Загальнотеоретична дисципліна як наука	5	2	2	-	1	1	-
Тема 2. Економічні системи	7	2	2	-	2	2	-
Тема 3. Товарний тип виробництва – основа ринкової економіки	15	2	2	-	2	2	-
Тема 4. Теорія грошей та грошового обігу	7	2	2	-	2	1	-
Тема 5. Ціна і ринкова рівновага	10	2	2	-	2	2	-
Тема 6. Підприємництво та його суб'єкти	10	2	2		2	2	
Тема 7. Підприємство як агент бізнес-діяльності	4	2	2		1	1	
Тема 8. Інвестиційні ресурси підприємства	4	2	2		2	1	
Тема 9. Витрати і доходи підприємства	6	2	2		1	1	
Тема 10. Типи ринкових структур	4	2	2		2	1	
Разом за змістовим модулем 1	72	20	20	-	17	14	-
Змістовий модуль 2. ОСНОВИ МЕЗО-, МАКРО-, МЕГАЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.							

Тема 11. Ринок праці і заробітна плата	6	2	2	-	2	2	-
Тема 12. Ринок капіталів, підприємницький дохід і процент	10	2	2	-	2	2	-
Тема 13. Ринок природних ресурсів і рента	6	2	2	-	2	2	-
Тема 14. Розподіл і перерозподіл факторних доходів	10	2	2	-	2	2	-
Тема 15. Національний суспільний продукт	6	4	4	-	2	2	-
Тема 16. Динаміка національної економіки	9	2	4	-	2	2	-
Тема 17. Нестабільність і рівновага національної економіки	6	2	2		2	2	
Тема 18. Регулювання національної економіки	5	2	2		2	2	
Тема 19. Світове господарство та його глобалізація	5	2	2		1	2	
Тема 20. Міжнародна торгівля і світовий ринок	4	2	2		1	2	
Тема 21. Міжнародна валютна система	5	2	2		1	2	
Разом за змістовим модулем 2	72	24	26	-	19	22	-
Усього годин	144	44	46	-	36	36	-

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Загальнотеоретична дисципліна як наука 1. Економіка – основа життя людини і суспільства. 2. Виробництво та його елементи. 2.1. Виробництво, розподіл, обмін і споживання як сфери економіки та їх взаємозв'язок. 2.2. Процес виробництва і процес праці. 2.3. Праця і робоча сила. 2.4. Предмети і засоби праці. Засоби виробництва. 2.5. Поділ праці та її кооперація. Економічний продукт. 2.6. Речові і неречові життєві блага, їх види і властивості. 3. Людина в економіці. 3.1. Природне і соціальне середовище господарської діяльності людини. 3.2. Соціально-економічні і організаційно-економічні відносини людей. 3.3. Соціально-економічна сутність, типи і основні форми власності. 4. Економічні ресурси і людські потреби. Проблема економічного вибору. 4.1. Трудові, капітальні, природні і підприємницькі економічні ресурси та їх обмеженість. 4.2. Матеріально-речовий та особистий фактори виробництва. 4.3. Закон безмежного зростання людських потреб. 4.4. Проблема економічного вибору і виробничі можливості. Крива трансформації. 5. Економічний продукт. 6. Предмет і функції економічної теорії (політичної економії та її методологія). Економічні категорії, закони і принципи. 6.1. Історичний процес формування предмета економічної теорії (політичної економії). 6.2. Позитивна і нормативна сторони предмета політичної економії. Методи економічних досліджень. 7. Поняття технологічного способу виробництва та його типів. 7.1. Еволюційна і революційна форми НТП. Вплив НТП на зміст, продуктивну силу, інтенсивність і якість праці. Сучасна НТР та її вплив на спосіб виробництва. 7.2. Доіндустріальний, індустріальний та постіндустріальний технологічні способи виробництва. 7.3. Формування «інформаційного» суспільства і поява «нової економіки».	2
2	Економічна система 1. Поняття економічної системи, її елементів та типів. 1.1. Економічні категорії і закони розвитку економічних систем. 1.2. Типи економічних систем. Суб'єкти економічної системи. 1.3. Господарський кругообіг в економічних системах. 2. Ринкова економіка, її види і сучасні моделі. 3. Планова (командно-адміністративна) економічна система та її	

	моделі. 4. Особливості економічної системи трансформаційного типу. 4.1. Типи перехідних (транзитивних) економік. Еволюція економічних систем і проблеми становлення сучасної цивілізації та економічної єдності світу. 5. Ринок і ринкова система господарювання. 5.1. Поняття, зовнішні ознаки і визначальні риси ринкової системи господарювання. 5.2. Ринок як економічна категорія. 5.3. Ринкова структура та інфраструктура.	2
3	Товарний тип виробництва – основа ринкової економіки 1. Товарне виробництво. 1.1. Суть і причини виникнення товарного виробництва. 1.2. Товарний і натуральний типи господарства та їх особливості. 1.3. Товарне господарство і планова економіка. 1.4. Товарне виробництво і трансформаційна економіка. 1.5. Приватизація, реструктуризація і корпоратизація господарських структур. 2. Товар та його властивості. 2.1. Економічний зміст категорії «товар». 2.2. Корисність (споживна вартість) і цінність (мінова вартість) як властивості товару. 2.3. Визначення економічної природи мінової вартості за концепціями витрат праці і корисності. 2.4. Поняття корисності блага. 2.5. Цінність і закон спадної цінності товару	2
4	Теорія грошей і грошового обігу 1. Закономірності виникнення і суть грошей. 1.1. Походження і суть грошей за металістичною, номіналістичною, кількісною і товарною теоріями. 1.2. Товарні і символічні гроші. 2. Функції грошей та їх еволюція. 3. Система грошового обігу та еволюція її типів. 3.1. Грошові системи біметалізму та монометалізму. Етапи еволюції золотого монометалізму. 3.2. Сучасна система нерозмінних кредитних грошей. 4. Закон грошового обігу. Інфляція і дефляція. 4.1. Економічний зміст закону грошового обігу. 4.2. Рівняння І.Фішера та М.Фрідмана. Визначення кількості готівкових грошей, необхідних для обігу. 4.3. Поняття грошової мультиплікації. Визначення кількості грошей з врахуванням грошового мультиплікатора. 4.4. Інфляція та дефляція як наслідки порушення закону грошового обігу. 5. Грошова маса та грошові агрегати. 5.1. Розгорнутий вираз «рівняння обміну» І.Фішера і поняття грошового агрегату. 5.2. Сучасна система грошових агрегатів.	2

5	Ціна і ринкова рівновага 1. Економічна природа ціни товару. 1.1. Ціна товару за трудовою теорією вартості і за теорією граничної корисності блага. 1.2. Сучасна маржиналістська версія економічної природи ціни товару. 2. Закон попиту і закон пропозиції. 2.1. Характер залежності обсягів попиту на товар та його пропозиції від коливань ринкової ціни. Парадокси Гіффена та Веблена. 2.2. Функції попиту і пропозиції, їх графіки та рівняння. Цінові і нецінові чинники попиту і пропозиції та їх графічний аналіз. 3. Еластичність попиту і пропозиції. 3.1. Цінова еластичність попиту і методи її визначення. Еластичність попиту від доходу. Перехресна цінова еластичність попиту. 3.2. Цінова еластичність пропозиції. Вплив ринкового періоду на еластичність пропозиції товару. 4. Ціна ринкової рівноваги та механізм її досягнення. Ринковий механізм саморегулювання. 4.1. Поняття рівноважної ціни. 4.2. Павутиноподібна модель забезпечення ринкової рівноваги. Причини та наслідки порушення ринкової рівноваги. 4.3. Рівновага за умов монопольних і державних обмежень ринкового ціноутворення. 4.4. Принцип «невидимої руки» А.Сміта та сучасні тлумачення механізму його прояву. 4.5. Графічний вираз моделей саморегульованого і регульованого ринків товарів	2
6	Підприємництво та його суб'єкти 1. Підприємництво як економічна категорія і як метод господарювання. 1.1. Суть, функції, форми і види підприємницької діяльності. 1.2. Поняття бізнес-діяльності. Проблеми формування ефективної системи підприємництва в Україні. 2. Суб'єкти структури підприємництва. Інфраструктурні суб'єкти економічної системи. 2.1. Домашнє господарство, фірма (підприємство), держава. 3. Підприємство як первинна ланка економіки. 3.1. Підприємство і фірма. Економічна та юридична самостійність підприємства. Поняття юридичної особи. 4. Сучасна теорія фірми	2
7	Підприємство як економічний агент бізнес-діяльності 1. Організаційно-правові форми підприємства. 1.1. Одноосібне підприємство (власне діло). Підприємницьке товариство (спілка): повне товариство, товариство з обмеженою відповідальністю (лімітед) і командитне підприємницьке товариство. Корпорація (акціонерне товариство). 2. Форми організації корпоративних підприємств.	2

	2.1. Спільні риси та відмінності форм корпоративних об'єднань, що утворюються на основі горизонтальної і вертикальної інтеграції та диверсифікації виробництва. 3. Великі, середні і малі підприємства. 3.1. Форми підприємств за рівнем концентрації і централізації виробництва, їх переваги та недоліки. 3.2. Венчурні та лізингові фірми. 4. Види підприємств за формами власності. 4.1. Приватні, колективні, державні, змішані та спільні підприємства. 4.2. Сучасні проблеми формування багатукладної економіки в Україні. 5. Управління підприємством. 5.1. Менеджмент та маркетинг фірми. 5.2. Управління системою трудових відносин окремої фірми.	
8	Інвестиційні ресурси підприємства 1. Суть, джерела і структура інвестиційних ресурсів підприємства. 2. Кругообіг і оборот інвестиційних ресурсів підприємства. 2.1. Пасиви підприємства. Кругообіг капіталу фірми, його суть, стадії і функції. 2.2. Оборот капіталу, його час і швидкість. 2.3. Основні та оборотні засоби підприємства і особливості їх відшкодування. 2.4. Амортизація та її норма. 3. Активи підприємства. 3.1. Оборотні та необоротні активи підприємства. 3.2. Суть і структура інвестицій. 3.3. Валові і чисті інвестиції. Прямі та «портфельні» інвестиції. Реальні інвестиції.	2
9	Витрати і доходи підприємства 1. Економічна природа витрат підприємства. 1.1. Основні концепції витрат підприємства. 1.2. Принцип альтернативності у визначенні економічної природи витрат підприємства. 1.3. Виробничі і реалізаційні витрат. Трансакційні витрати. 1.4. Бухгалтерські (наявні) та економічні (імплицитні) витрати. 1.5. Зовнішні і внутрішні витрати. 1.6. Постійні і змінні витрати, їх економічна природа та структура. Валові та середні значення витрат фірми. Поняття граничних витрат. 2. Необхідність і напрями скорочення витрат підприємства. 2.1. Використання досягнень НТП. Удосконалення організації виробництва. 3. Дохід підприємства та його форми. 3.1. Валовий і чистий дохід. Звичайна, капітальна і дивідендна форми доходу фірми. Граничний дохід. 4. Прибуток фірми. 4.1. Економічний зміст прибутку та методи його визначення. 4.2. Валовий і чистий прибуток. Бухгалтерський, нормальний та економічний прибуток.	2

	5. Ефективність підприємницької діяльності фірми. 5.1. Поняття ефективності та система її показників. 5.2. Рентабельність господарської діяльності фірми та методи її визначення. 5.3. Коефіцієнти прибутковості та оборотності активів фірми. 5.4. Формула Дюпона. Визначення ефективності підприємницької діяльності через стан біржових котирувань фондових цінних паперів фірми. Показники доходності акцій. 5.5 Ризики емітента і інвестора. 5.6. Маржиналістська та біхевіористична концепції оцінки ефективності та кінцевої мети діяльності фірми.	
10	Типи ринкових структур 1. Ринкова структура та критерії визначення її типів. 2. Економічна природа конкуренції. 2.1. Досконала конкуренція як особливий тип ринкової структури та його графічний вираз. 3. Економічна природа монополії, умови й причини її виникнення і форми. 3.1. Особливості функціонування моделі ринку чистої монополії. 4. Ринкова влада та методи визначення її рівня на галузевих ринках. Необхідність антимонопольного регулювання. 5. Характерні ознаки монополістичної конкуренції і олігополії як форм недосконалої конкуренції.	2
11	Ринок праці і заробітна плата 1. Ринок праці, його суть та історичні умови виникнення. 1.1. Робоча сила як товар. Історичні умови перетворення робочої сили в товар. 2. Економічна рівновага та моделі ринку праці. 2.1. Попит і пропозиція на ринках праці та чинники, що їх визначають. 2.2. Конкурентна, моносонічна і профспілкова моделі ринку праці та особливості їх рівноважного функціонування. 2.3. Випадок двосторонньої монополії на ринку праці. 3. Заробітна плата як ціна праці і форма факторного доходу. 3.1. Концепція граничної продуктивності. 3.2. Теорія людського капіталу. 3.3. Ефект взаємозаміщення у визначенні ринкової ціни фактора праці. 3.4. Суть, форми і системи заробітної плати як доходу на фактор праці.	2
12	Ринок капіталів, підприємницький дохід і процент 1. Капітал як економічна категорія. 1.1. Багатоваріантність трактувань суті капіталу в економічній науці. 1.2. Фізична і грошова форми капіталу. 2. Ринок капіталу у формі ринку кредитних (інвестиційних) ресурсів та механізм його функціонування. 2.1. Закономірності виникнення ринку кредитних ресурсів. 2.2. Капітал-власність і капітал-функція. Процент і підприємницький дохід. Норма процента.	2

	3. Вплив фактора часу на ринок інвестиційних ресурсів. 3.1. Проблеми дисконтування грошових потоків. 3.2. Визначення майбутньої і теперішньої вартості інвестицій. 4. Ринок капіталу у формі ринку цінних паперів. 4.1. Закономірності виникнення ринку цінних паперів. 4.2. Реальний і фіктивний капітал. 4.3. Основні види цінних паперів. 4.4. Первинний і вторинний ринки цінних паперів	
13	Ринок природних ресурсів і рента 1. Сутність і специфіка ринку природних ресурсів. 1.1. Рідкісність і невідтворюваність природних ресурсів та їх вплив на співвідношення попиту і пропозиції. 1.2. Умови рівноваги ринку природних ресурсів. 2. Суть та економічна природа ренти. 2.1. Рента як ціна фактора природних ресурсів і як форма доходу від них. Ціна землі. Рента і орендна плата. Проблеми розподілу і використання рентного доходу. 3. Форми ренти. 3.1. Земельна рента як форма економічної ренти. Поняття квазіренти. 3.2. Диференціальна земельна рента та її варіанти. 3.3. Рента в добувній промисловості та будівництві. 3.4. Інфрамаржинальна рента.	2
14	Розподіл і перерозподіл факторних доходів 1. Первинний розподіл факторних доходів. 1.1. Первинні доходи і оцінка ступеня рівномірності їх розподілу. Крива Лоренца. Коефіцієнт Джині. 2. Перерозподіл доходів. 2.1. Необхідність перерозподілу суспільних благ і доходів. 2.2. Критерії ефективності і справедливості у визначенні меж перерозподілу. Принцип Парето як принцип оптимальності у перерозподілі доходів. 2.3. Канали і механізм перерозподілу. Похідні доходи. 3. Споживання як кінцевий результат розподілу доходів. 3.1. Кінцеві доходи населення і бюджет сім'ї. 3.2. Економічний зміст категорії «національне споживання». 3.3. Єдність фізіологічних, економічних, соціальних і духовних аспектів у визначенні рівня добробуту. 3.4. Закон Енгеля і його роль у визначенні межі бідності. Необхідність та шляхи подолання бідності в Україні.	2
15	Національний суспільний продукт 1. Сукупний продукт нації і проблема його оцінки. 1.1. Повна (сукупна) вартість національного продукту. 1.2. Вартість проміжного і кінцевого продукту. 1.3. Проблема повторного рахунку. Додана вартість суспільного продукту. 1.4. Система національних рахунків та принципи її побудови. 2. Валовий внутрішній і валовий національний продукт. 2.1. Економічний зміст ВВП і ВНП. 3. Валовий національний дохід. 4. Чистий національний дохід і національне багатство.	4

	4.1. Чистий національний дохід, його економічний зміст. Фактори зростання чистого національного доходу. 4.2. Поняття національного багатства та основні його структурні компоненти. 5. Ефективність виробництва національного продукту та її показники. 5.1. Поняття соціально-економічної та техніко-економічної ефективності.	
16	Динаміка національної економіки 1. Поняття і типи динаміки національної економіки. 1.1. Суть економічного зростання та економічної стагнації. 1.2. Економіко-екологічні проблеми гіпертрофованого економічного зростання. 2. Система показників динаміки національної економіки. 2.1. Економічний тренд. Фактори фізичного обсягу виробництва і ціни в динаміці національного продукту. 2.2. Економічні індекси. Динаміка номінального і реального продукту. 3. Фактори споживання, заощадження та інвестування в динаміці національного продукту. 4. Акселератор економічного зростання.	4
17	Нестабільність і рівновага національної економіки 1. Поняття рівноваги та нестабільності національної економіки. 2. Нестабільність і економічні цикли. 2.1. Причини економічної циклічності. 2.2. Цикл ділової активності та його фази. 2.3. Механізм циклічного розвитку. 2.4. Концепція «довгих хвиль» в економіці.	2
18	Регулювання національної економіки 1. Суть, значення та функції держави в ринковій економіці. 1.1. Економічні віхи становлення державного регулювання. 1.2. Методи та важелі впливу держави. 2. Фінанси, їх особливості. 2.1. Фінансово- бюджетне регулювання. 2.2. Державний бюджет та його форми. 2.3. Податкова політика, класифікація податків.	2
19	Світове господарство та його глобалізація 1. Закономірності формування і розвитку світового господарства. 1.1. Економічна суть світового господарства та закономірності його становлення. 1.2. Інтернаціоналізація економіки і міжнародний поділ праці. 2. Міжнародна економічна інтеграція. 2.1. Суть міжнародної економічної інтеграції, її форми та етапи. Європейський Союз. 3. Оцінка результатів зовнішньоекономічної діяльності.	2

	3.1. Поняття та система показників ефективності зовнішньоекономічної діяльності. 3.2. Торговельний баланс країни. Платіжний баланс та його структура. 4. Глобалізація світогосподарських зв'язків. 4.1. Поняття та форми прояву глобалізації світового господарства. Країни «центру» та країни «периферії» глобалізованого світу і проблеми взаємовідносин між ними. 4.2. Проблеми входження економіки України до системи глобалізованого світового господарства.	
20	Міжнародна торгівля і світовий ринок 1. Суть міжнародної торгівлі та світового ринку. 2. Ціни світового ринку.	2
21	Міжнародна валютна система 1. Валютні відносини і валютні системи. 1.1. Національна валютна система. 1.2. Світова валютна система та основні етапи її розвитку. 2. Система золотого стандарту. 2.1. Бреттон-Вудська валютна система. 2.2. Ямайська валютна система і особливості її еволюцій в сучасних умовах. 3. Валютні курси. 4. Валютні ринки, їх функції і операції	2
	Разом	46

6. Самостійна робота

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	1. Економіка як основа життя людини і суспільства та її сфери. 2. Процес виробництва, його технічна і суспільна сторони. 3. Економічні ресурси і фактори виробництва. 4. Життєві блага або економічний продукт. Структура економічного продукту. Інвестиційні і споживчі блага в структурі продукту	5
2	1. Людські потреби і економічні відносини та їх особливості. Соціально-економічні і організаційно-економічні відносини. 2. Проблема економічного вибору і крива виробничих можливостей. 3. Економічні категорії, закони і принципи. 4. Предмет і функції політичної економії. 5. Методи пізнання економічних явищ і процесів. 6. Економіка і науково-технічний прогрес та його форми.	5
3	1. Поняття технологічного способу виробництва та його типів. 2. Економічна система, її елементи та типи. 3. Ринкова економіка, її види і сучасні моделі.	4

	4. Планова (командно-адміністративна) економічна система та її моделі. 5. Особливості економічної системи трансформаційного типу. 6. Типи перехідних (транзитивних) економік. 7. Еволюція економічних систем і проблеми становлення сучасної цивілізації та економічної єдності світу.	
4	1. Ринкова система господарювання. Ринок, його структура і інфраструктура. 2. Товарне виробництво, його суть і причини виникнення. 3. Товарний і натуральний типи господарства та особливості їх взаємоз'язку на різних етапах еволюції економічних систем. 4. Товарне господарство в командній (плановій) системі та у трансформаційній економіці. 5. Товар та його властивості. 6. Поняття граничної корисності блага. Кардиналістська і ординалістська версії граничної корисності блага.	5
5	1. Закономірності виникнення і суть грошей за різними теоріями. 2. Товарні і символічні гроші та їх функції. 3. Система грошового обігу та еволюція її типів. 4. Сучасна система нерозмінних кредитних грошей. 5. Закон грошового обігу та його економічний зміст у «рівнянні обміну» І.Фішера. Рівняння М.Фрідмана. 6. Грошова маса та її агрегати.	4
6	1. Визначення кількості грошей, необхідних для обігу. Поняття грошової мультиплікації. 2. Порушення дії закону грошового обігу: інфляція і дефляція. 3. Економічна природа, форми, типи, рівні і наслідки інфляції та дефляції.	5
7	1. Ціна товару та визначення її економічної природи за трудовою теорією вартості і за теорією граничної корисності блага. 2. Закон попиту. Характер залежності обсягів попиту на товар від коливань ринкової ціни та нецінових чинників. 3. Закон пропозиції. Характер залежності обсягів пропозиції товару від коливань ринкової ціни та нецінових чинників. 4. Цінова еластичність попиту і методи її визначення. 5. Перехресна цінова еластичність попиту та еластичність попиту від доходу. 6. Цінова еластичність пропозиції та методи її визначення. Роль ринкового періоду у визначенні еластичності пропозиції товару. 7. Ціна ринкової рівноваги та механізм її досягнення. Поняття рівноважної ціни та наслідки відхилення від неї.	5
8	1. Ринковий механізм саморегулювання та його елементи. Принцип «невидимої руки» А.Сміта та механізм його прояву. 2. Підприємництво як економічна категорія і як метод господарювання. Суть, функції, форми і види підприємницької діяльності. 3. Суб'єкти структури підприємництва: домашнє господарство, фірма (підприємство), держава. Інфраструктурні суб'єкти економіки. 4. Ринок праці, його суть та історичні умови виникнення. Робоча сила як товар.	3
	Разом	36

7. Індивідуальні завдання

Загальні вимоги до виконання:

1. індивідуальне завдання повинно мати практичне спрямування та носити творчий, дослідницький характер;
2. тип індивідуального завдання – реферат;
3. виконується ІНДЗ з додержанням всіх технічних вимог до письмових робіт. Текст має бути надрукований на принтері через 1,5 міжрядкових інтервали на одному боці аркуша білого паперу формату А4. Шрифт Times New Roman, 14 пт. Текст розміщується на сторінці, яка обмежується полями: ліве – 25 мм, нижнє, верхнє – 20 мм, праве – 15 мм. За обсягом ІНДЗ має складати 15-20 сторінок. ІНДЗ починається з титульного аркуша, за ним розміщують послідовно: зміст ІНДЗ, основний текст (з підзаголовками відповідно до змісту роботи), список використаних джерел (не менше 15), посилання на джерело інформації - обов'язкове;
4. оцінювання індивідуального навчально-дослідного завдання:

Рівень виконання ІНДЗ	К-ть балів
ІНДЗ виконано відмінно: повно висвітлена тема із сформульованими власними висновками	10
Недостатньо повно висвітлена тема із нечітко сформульованими власними висновками	7-9
Задовільне виконання ІНДЗ – неповно висвітлено тему без власних висновків студента	4-6
Тема висвітлена без чіткого розуміння суті дослідження	1-3

8. Методи навчання

- пояснювально-ілюстративний метод або інформаційно-рецептивний (лекція);
- репродуктивний метод (відтворення матеріалу на практичних заняттях із використанням різноманітних вправ та форм самоконтролю);
- дослідницький метод – використовується при виконанні індивідуальних науково-дослідних завдань, коли навчальна робота безпосередньо переростає в наукове дослідження. У даному методі найбільш повно проявляються ініціатива, самостійність, творчий пошук у дослідницькій діяльності.
- ділова гра.

9. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Формою підсумкового контролю успішності навчання є іспит. Кожен білет включає три теоретичних питання.

Питання для підсумкового контролю:

1. Предмет і методологія політичної економії.

2. Економіка: суть, структура і типи.
3. Виробництво: основні риси, чинники і результати.
4. Виробництво і проблема економічного вибору.
5. Людина в економіці.
6. Ринок і ринкова система господарювання.
7. Натуральне господарство і товарне виробництво.
8. Товарне виробництво – основа ринкової економіки.
9. Основні теорії формування вартості (цінності) благ.
10. Кардиналістська і ординалістська версії теорії граничної корисності.
11. Гроші: закономірності виникнення, суть, еволюція і форми.
12. Основні теорії грошей.
13. Функції грошей та особливості їх прояву у сучасних умовах.
14. Система грошового обігу і еволюція її типів.
15. Закон грошового обігу і проблема інфляції.
16. Інфляція: економічна природа, форми, типи і наслідки.
17. Грошова система України: суть, структура, сучасний стан.
18. Ціна і механізм ринкового ціноутворення.
19. Ринковий попит і ринкова пропозиція: еластичність і механізм взаємодії.
20. Ціна ринкової рівноваги.
21. Ринковий економічний механізм: суть, структура і функціонування.
22. Економічна конкуренція: суть, форми і наслідки.
23. Вільна конкуренція: характерні риси, особливості ціноутворення і формування доходів.
24. Монополія: суть, форми і наслідки.
25. Недосконала конкуренція: суть і форми.
26. Монополістична конкуренція як форма недосконалої конкуренції.
27. Олігополістична ринкова структура: суть і особливості.
28. Конкуренція і монополія: моделі ринкових структур.
29. Проблеми конкуренції і монополії в економіці України.
30. Підприємництво: суть, функції, форми, види і основні концепції.
31. Організаційно-правові форми і суб'єкти підприємництва.
32. Проблеми формування системи підприємництва в Україні.
33. Ринок праці: умови виникнення, суть і моделі.
34. Ринок праці: умови рівноваги і наслідки її порушення.
35. Ринок праці: зайнятість і безробіття.
36. Безробіття, повна і неповна зайнятість.
37. Сучасні тенденції розвитку ринку праці в Україні.
38. Заробітна плата: суть, форми і системи.
39. Біржа праці: суть, призначення і механізм функціонування.
40. Капітал та його форми.
41. Двоїста природа капіталу і виникнення ринку інвестиційних ресурсів.
42. Кредит та його форми.
43. Банки: суть, види і функції.
44. Кредитно-банківська система: суть і структура.

45. Проблеми становлення кредитно-банківської системи в Україні.
46. Центральний банк: функції і роль в економіці.
47. Комерційні банки: функції і роль в економіці.
48. Ринок цінних паперів: суть, значення і структура.
49. Фондова біржа: суть, операції, механізм функціонування і роль в економіці.
50. Проблеми формування фондового ринку в Україні.
51. Ринок природних ресурсів: закономірності виникнення, суть і механізм функціонування.
52. Земельна рента: економічна природа і форми.
53. Суть та форми сучасного агробізнесу: зарубіжний досвід і перспективи України.
54. Грошова оцінка землі: економічна суть, методика, світовий досвід і проблеми в Україні.
55. Проблеми реформування земельних відносин в економіці України.
56. Приватизація землі і рентні відносини.
57. Соціально-економічні проблеми розвитку фермерських господарств в Україні.
58. Екологічні проблеми виробництва в агропромисловому комплексі.
59. Сукупний продукт економіки та проблема його оцінки.
60. Безробіття: причини, види і форми.
61. Господарський механізм та його роль у системі регулювання суспільного відтворення.
62. Державне регулювання суспільного відтворення та його форми.
63. Становлення різних форм власності в перехідній економіці.
64. Закономірності та особливості розвитку перехідної економіки.
65. Особливості економічних відносин при переході до ринкової економіки.
66. Необхідність ринкової трансформації економіки України.
67. Світове господарство: його сутність та структура.
68. Міжнародний поділ праці і міжнародні економічні відносини: діалектика взаємозв'язку.
69. Міжнародна економічна інтеграція.
70. Міжнародні валютно-фінансові організації.
71. Необхідність і методи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
72. Економічні аспекти глобальних проблем.
73. Економіка – основа розвитку людського суспільства.
74. Еволюція, предмет з політекономії та його виклад у різних школах.
75. Методи політекономії та шляхи їх використання.
76. Класифікація потреб. Закон зростаючих потреб та його застосування.
77. Виникнення та розвиток грошей.
78. Кредит, його форми та функції.
79. Біржа, види, особливості діяльності.
80. Нерівномірність економічного розвитку як форма економічного розвитку.

81. Сутність економічного циклу та його характеристики.
82. Фази економічного циклу, їх особливості та характеристики.
83. Сутність та причини виникнення інфляції.
84. Форми інфляції та їх характеристика.
85. Економічні та соціальні наслідки інфляції.
86. Податкова політика, її суть та особливості.
87. Суть державного бюджету, його функції та складові.
88. Система доходів державного бюджету та їх характеристики.
89. Система видатків державного бюджету, їх особливості та спрямування.
90. Сутність та основні причини дефіциту державного бюджету.

10. Методи та засоби діагностики успішності навчання

В процесі вивчення дисципліни “Політична економія” використовуються наступні методи діагностики успішності навчання:

- поточне опитування;
- розв’язування тестових завдань;
- ділові ігри;
- підсумкове оцінювання по кожному змістовому модулю;
- оцінювання виконання ІНДЗ.

11. Розподіл балів та критерії оцінювання

Шкала оцінювання академічних успіхів слухача – 100-бальна. Переведення оцінки в шкалу ECTS та національну шкалу здійснюється за схемою:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	
90 – 100	A	Відмінно	
82 – 89	B	Добре	
75 - 81	C		
67 -74	D	Задовільно	
60 - 66	E		
1 – 59	Fx	Незадовільно	

Рейтингову оцінку (за 100-бальною шкалою) з студент може одержати з урахуванням поточних балів, набраних на практичних заняттях та за виконання ІНДЗ:

Рейтингова оцінка визначається як сума трьох складників:

- сумарної кількості балів за поточне опитування з відповідних тем (max 30 балів);
- оцінки за індивідуальну роботу (max 10 балів);
- оцінки за іспит (max 60 балів).

Поточний контроль (40 балів)									Модуль 2	Іспит (60 балів)	Загальна кількість балів
Модуль 1											
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				ІНДЗ			
14 балів				16 балів				10	100		
T 1	T 2	T 3-5	T 8	T 9	T 10	T 11	T 12			T 14	
2	4	2	2	4	4	6	4			2	

Методичне забезпечення

1. Стрішенець О. М. Економічна теорія: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів/ Стрішенець О. М., Ліщук В. І., Єлісеєва Л. В. - Луцьк: СНУ імені Лесі Українки, 2013. – 206 с.
2. Тестові завдання для підсумкового контролю знань студентів денної форми навчання неекономічних напрямів підготовки з дисциплін «Економічна теорія» і «Основи економічних теорій»/упоряд. Стрішенець О. М. та ін.. – Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2013. – 148 с.
3. Політична економія. Навчально-методичні вказівки до семінарських занять для студентів денної форми навчання економічного ф-ту. – Луцьк: Вид-во ВНУ, 2012.– 66 с.

12. Список джерел

Навчальні та навчально-методичні видання

1. Економічна теорія: політична економія. Підручник / За ред. С. І. Юрія. – К.: Кондор, 2009. – 604 с.
2. Економічна теорія: політична економія. Навчальні форми контролю та презентації: навч. посібн. / За ред. С. І. Юрія, В.В. Козюка. – К.: Кондор, 2010. – 266 с.
3. Ковальчук В. М., Сарай М. І. Економічна теорія: Навчальний посібник/ В. М. Ковальчук, М. І. Сарай – Тернопіль: Астон, 2007. – 360 с.
4. Політична економія: Навчально-методичний посібник для студентів денної форми навчання/Укладачі В. М. Ковальчук, М. І.Сарай. – Тернопіль: ТНЕУ/Астон, 2009. – 96 с.
5. Політична економія: Навчально-методичний посібник для студентів заочної форми навчання / Укладачі В. М. Ковальчук, М. М. Фаріон. – Тернопіль: ТНЕУ / Астон, 2009. – 74 с.

Навчальна література

1. Базилевич В. В. і інші. Мікроекономіка. Підручник/В. В. Базилевич – К.: Знання, 2007. – 677 с.
2. Базилінська О. Я. Макроекономіка: Навч. посіб. / О. Я. Базилінська 2-ге вид., виправл. – К.: ЦУЛ, 2009.

3. Будаговська С., Кілієвич О., Луніна І. та ін. Мікроекономіка і макроекономіка. Підручник/С. Будаговська, О. Кілієвич, І. Луніна – К.: Основи, 2001. – 517 с.
4. Вступ до економічної теорії: Підручник / За ред. З. Ватаманюка. – Львів: «Новий Світ – 2000», 2007.
5. Економічна теорія: (Політекономія. Мікроекономіка. Макроекономіка): навч. посіб. / Л. В. Білецька, О. В. Білецький, В. І. Савич. – 2-ге вид., переробл. та доповн. – К.: ЦУЛ, 2009. – 688 с.
6. Економічна теорія: політекономія: навч. посіб. / В. М. Семененко, Д. І. Коваленко, В. В. Бугас, та ін./За ред. В. М. Семененка, Д. І. Коваленка. – К.: ЦУЛ, 2010. – 360 с.
7. Економічна теорія. Основи мікроекономіки. Основи макроекономіки: навч. посіб. / Є. М. Воробйов. – Харків: Торсінг плюс, 2009. – 320 с.
8. Економічна теорія: політекономія: Підручник / За ред. В. Д. Базилевича. – К.: Знання-Прес, 2008.
9. Загальна економічна теорія: політична економія. Підручник. У 2-х част. / За ред. І. В. Буяна, В. М. Ковальчука. – Тернопіль: Лідер, 1998-2005.
10. Задоя А. О. Мікроекономіка. Курс лекцій та вправи. Навч. посібник./А. О. Задоя. – К.: Знання, 2001. – 211 с.
11. Задоя А. А., Петруня Ю. Е. Макроэкономика: Учебник./А. А. Задоя, Ю. Е. Петруня. – К.: Знання, 2006.
12. Ивашковский С. Н. Экономика: микро- и макроанализ./С. Н. Ивашковский – М.: Дело, 2001. – 376 с.
13. Ивашковский С. Н. Микроэкономика. Учебник. / С. Н. Ивашковский – М.: Дело, 2001. – 416 с.
14. Ковальчук В. М. Макроекономіка: теоретичний аспект. / В. М. Ковальчук – Тернопіль: Астон, 1996.
15. Леоненко П. М., Черепкіна О. І. Сучасні економічні системи: Навчальний посібник./П. М. Леоненко, О. І. Черепкіна – К.: Знання, 2006.
16. Макроекономіка. Практикум: навч. посіб. / О. В. Калініченко, О. Д. Плотник. – К.: ЦУЛ, 2010. – 656 с.
17. Макроекономіка: підручник / За ред. В. Д. Базилевича. – Київ: «Знання», 2008.
18. Макроекономіка та макроекономічна політика: Навч. посіб. / За ред. А. Ф. Мельник. – Київ: «Знання», 2008.
19. Манків Н. Г. Макроекономіка. – Пер. з англ. /Н. Г. Манків – К.: Основи, 2000.
20. Мочерний С. В., Мочерна Я. С. Політична економія: Навчальний посібник. /С. В. Мочерний, Я. С. Мочерна – К.: Знання, 2007.
21. Основи економічної теорії: Навчальний посібник / За ред. Л. Ю. Мельника. – К.: Центр навчальної літератури, 2005.
22. Основи економічної теорії: політекономічний аспект. Підручник / За ред. Г. Н. Климка. – К.: Вища школа, 2002.

23. Панчишин С. М. Макроекономіка: Навчальний посібник. /С. М. Панчишин – К.: Либідь, 2005.
24. Радіонова І. Ф. Макроекономіка і економічна політика. /І. Ф. Радіонова – К.: Таксон, 1996.
25. Савченко А. Г. Макроекономіка: підручник / А. Г. Савченко, 2-ге вид., без змін. – К.: КНЕУ, 2007.
26. Сучасні економічні теорії: Підручник / За ред. А. А. Чухно. – К.: Юрінком Інтер, 2003.